

Euskal Herriko Ahotsak
ahotsak.com

Francisco Gurrutxaga Iturralde

*Azpeitia,
Gipuzkoa
(1935)*

Aurkibidea

Biografia

1935ean jaio zen Nuarben. Ama kaletarra eta aita Loreto baserrikoa zituen. Eskolan, Nuarben eta Urrestillan ibili zen. 14 urte bete zituenerako utzi zuen eskola, eta aitari otarregintzan laguntzen hasi zen. Kale-etxean bizi ziren, eta etxe azpian otarre lantegia zuten. Nuarben garai hartan otarregile asko zen, eta Patxik eta aita ere lan ugari izaten zuten, inguruko herrietarako eta Espainia osorako lan egiten zuten eta. 40 urtera arte aritu zen otarregile lanetan, eta, ondoren, lana urritu zenean, lantegian hasi zen lanean. Azpeitiko 'Muebles Loiola'-n, Itsasondoko tailer batean, Azpeitiko 'Danona'-n, Berriatuko 'Cicautxo'-n, Arrasateko Garagartzan eta azkenik Oñatiko 'Fagor'-en aritu zen lanean.

Zintak

AZP-056

- **Proiektua:** Azpeitiko ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k):** Otegi, Aitziber
- **Data:** 2010-02-17
- **Iraupena:** 52 min
- **Euskarria:** Bideo digitala
- **Kodifikatzailea:** Etxeberria, Eider
- **Transkribatzailea(k):** Etxeberria, Eider

Pasarteak

1. Eskola, irakasleak eta ordutegiak

- **Erref:** AZP-056/002
- **Iraupena:** 0:02:40. **Hasi:** 00:01:36. **Bukatu:** 00:04:16
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

Umetan Nuarbeko eskolara joan zen ikastera. Eskola non zegoen azaltzen du.

67 ikasle izaten ziren klasean, eta denak ez ziren adin berekoak izaten. Maistrak izan zituzten hasieran, baina gerora maisuak etorri ziren. Maisu horiek erdaldunak izaten ziren, eta oso zaila izan zen umeentzat erdaraz ikastea. Eskola goiz eta arratsaldean izaten zuten.

2. Eskolan lehen zigor gogoragoak

- **Erref:** AZP-056/003
- **Iraupena:** 0:01:09. **Hasi:** 00:04:16. **Bukatu:** 00:05:25
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Zigorrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Euskara » Euskararen egoera
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak

Laburpena:

<p>Lehen eskolan zigorrak orain baino gogoragoak izaten ziren. Euskaraz hitz egiteagatik ez zieten zigortzen.</p>

Transkripzioa

- Zemouzko eskola garaie?
- Zemouzkua?
- Gogorra?
- Zea, hola, orduen, gaur, hori bai, joe. Oin bakizu ze iten diyoen umiak eta eskola juten dienai? Orduen bli bla!
- Eskue azkar.
- Bai, ta gaiña hola jarriarazi eta regliekin takateko earra bihetz puntan, da!
- Reglakin jotzen.
- Bai, hoixe, ordun gaur oain baiño gogorrok zian zeak e?
- Izaten zenduen euskeraz hitz eitteagatikan kastigun bat?
- Hori nik ez nun hori ze in, kastigorik. Ez nun zeaik izan. Bat izen zan hamen maixua, zamorano zala uste det, bai, ta hua zan ze in, klase... izeten da ba frankista edo tankera hortako hue zan. Zea, Don Vicente esaten giñon ordun, maixubei izena ere don esaten zeon. Hoixe, ta bestela holako gogorketa haundirik ez.

3. Eskolako ohiturak eta ikasleak

- **Erref:** AZP-056/004
- **Iraupena:** 0:02:14. **Hasi:** 00:05:25. **Bukatu:** 00:07:39
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola

Laburpena:

<p>Maisuei eta maistrei zer-nolako tratamendua ematen zitzaizen azaltzen du. Eskolan sartzean Cara al Sol abestu behar izaten zuten. Eskola barrutik nolakoa zen eta ikasleak nondik etortzen ziren aipatzen du.</p>

4. Urrestilla eta Nuarbeko parrokiak banandu zirenekoa

- **Erref:** AZP-056/005
- **Iraupena:** 0:03:36. **Hasi:** 00:07:39. **Bukatu:** 00:11:15
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Udala
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizarekin lotutako pertsonak

Laburpena:

Lehen Nuarbe Urrestillaren mende egon zen, ez baitzeukan bere parrokia. Parrokia egin zenekoa gogoratzen du Patxik. Urrestilla eta Nuarbe banandu zirenean, muga non jarri zen azaltzen du.

5. Nuarbeko eskolatik Urrestillako eskola partikularrera

- **Erref:** AZP-056/006
- **Iraupena:** 0:00:54. **Hasi:** 00:11:15. **Bukatu:** 00:12:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskola
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Maisu-maistrak
- Ohiturak eta bizimodua » Hezkuntza » Eskolaz aparteko ikasketak

Laburpena:

<p>13-14 urtera arte ibili zen eskolan Nuarben. Gerora Urrestillara joan zen eskola partikularrera: opor garaian 6 bat ikasle joaten ziren hara, eta zerbait gehiago ikasi ahal izan zuten.</p>

6. Eskola bukatutakoan, saskigile sartu aitarekin

- **Erref:** AZP-056/008
- **Iraupena:** 0:03:27. **Hasi:** 00:13:07. **Bukatu:** 00:16:34
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserrria » Baserriko lanak » Baserriari lotutako lanbideak

Laburpena:

Eskola bukatutakoan, etxera itzuli zen aitari laguntzera. Aita saskigilea zen eta etxean bertan egiten zuen lan. Aita izan zen lehenengoa familian lanbide horretan aritu zena. Inguruan saskigile ugari zeuden, eta Patxiren familiak otarre haiek bildu, eta nora eta nola bidaltzen zituzten azaltzen du.

7. Saskietarako egurra nondik eta nola lortzen zuten

- **Erref:** AZP-056/009
- **Iraupena:** 0:02:09. **Hasi:** 00:16:34. **Bukatu:** 00:18:43
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Beste garraio batzuk
- Baserrria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Saskiak egiteko egurra nola lortzen zuten azaltzen du. Egurra moztean, komeni izaten zen saskigilea bertan egotea, hobeto baitzekien nondik moztu behar zen. Egurra mozteko aizkora erabiltzen zuten, eta egurra garraiatzeko kamioia. Saskiak egiteko egurrik onena gaztaina izaten zen.

8. Egurra lantzeko lehenengo pausoa: putzuetan sartzea

- **Erref:** AZP-056/010
- **Iraupena:** 0:02:27. **Hasi:** 00:18:43. **Bukatu:** 00:21:10
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Egurra etxera ekarritakoan, putzuan sartzen zuten. Egurra nola sailkatzen zuten azaltzen du. Hilabete egoten zen egurra uretan. Zuhaitza zenbat denbora izan behar zuen botatzeko azaltzen du.

9. Egurra putzutik atera eta labean sartu

- **Erref:** AZP-056/011
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:21:10. **Bukatu:** 00:23:09
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Baserria » Baserriko lanak » Lurra lantzea

Laburpena:

Egurra putzutik ateratakoan, hartarako prestatutako labe berezi batean berotzen zuten. Labeko sua egiteko, zer egur klase erabiltzen zuten aipatzen du. Egurra labean berotutakoan, zumitza nola ateratzen zuten azaltzen du.

Transkripzioa

- Gero egurre... egur horri ze itten ziozuen ya putzutik atera ta gero?
- Putzutik etara eta etxea ekartzen zenun.
- Zeozer ematen ziozuen?
- Labien berotu.
- Berotu?
- Bai, labien berotzen zan.
- Ze labetan?
- Labe, aproposak labiek, izeten zan ba basarriyan ta ogiya erretzekuek?
- Bai.
- Tankera hortakotxe labik zien. Jartzen zenun egurra, bueno aurrena labie berotzen zenun, geo egurre sartu ta egurre berotzen zaniyen, bigundu iten da eta ordun zumitzek ataratzen dia.
- Laben sue emateko egurre ze egurre ibiltzen zenun?
- Ba sobratzen zan zea, bakizu sobrau iten da ba geo, Zea, pusketie ta zea, bakizu, xirbilla ere ta iten da ba, hazikin ta apaintzen zumitza ta ta, harekin behintzet beste sos batzuk eta, nola hala berotu zea eta berotutakon zumitza atera.

- Bai, zumitza atara.
 - Nola ateratzen ziozun zumitza?
 - Zumitze? [...] ikusi? Baiño egurra ataratzen ez al diazu ikusi?
 - Zuk esplikatzea nahi det nola itten zenduen.
 - Nik nola esango dizut ba. egurra hartzen dezu, egurra hartzen dezu ezta? Eta da! mozten diyozu puntie egurrei. Ta matxatak izeten zien, matxetia, apropos egindako matxatak. Puntan da! jartzen ziñon erdi erdiyan egurrei, ebagiez ta, ta epaitertzian hola jartzen ziyozun epaitertzian. Ta erdi-erdiyan han, zea jo ber dezu, este, matxetiekn. eta beste, zea, mazeti esaten zaio, egurrezko mazeta batekin da! jotzen dezu matxeta hua ta sartu eiten diyozu egurrei. ta geo hura sartutakon ra ra ra.....
 - Pixkana-pixkana.
 - Ta harriyen juten da zea iten, bai. ta batzuk onak izeten die, beste batzuk zakarraguek egurrek.

10. Zumitza ateratakoan, otarreak egiten

- **Erref:** AZP-056/012
- **Iraupena:** 0:01:59. **Hasi:** 00:23:09. **Bukatu:** 00:25:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Zumitza ateratakoan, nola apaintzen zuten azaltzen du. Otarrea egiteko zenbat denbora behar izaten zuten eta zer otarre klase egiten zituzten aipatzen du. Beren tailerra estalpe zahar bat zen.

11. Otarregintzaren gailurra eta beherakada

- **Erref:** AZP-056/013
- **Iraupena:** 0:01:20. **Hasi:** 00:25:08. **Bukatu:** 00:26:28
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Auzoak
- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak

Laburpena:

Emakumeek saskiak egiteko prozesuan zer lan egiten zuten azaltzen du. Lehen Nuarbeko etxe gehienak otarregintzatik bizi ziren, baina plastikoa iristeak beherakada handia ekarri zuen.

Transkripzioa

- Eta emakumeek bazuen otarrea?
 - Bai bai, emakumiek iten zuen zumitzek apaindu're bai askok ta baita otarra iten'e, otarrie ihotzen izaten da ba? Iho in ber izaten da hua, bueltan zea. Emakumiak askok ihotzen ta onak izaten zin emakumik e? Ihotzen. Bai. Bueno, ta otarria josi danak emakumik. Josi esaten zako zuk arua hasten diyozu, bueltako aru hoi otarriai, arua izaten da ba, goiko aro hua. Ta gero han tartie gelditzen da. Ta tarte hura egin ber izaten du beste zumitz batekin josi, ta hure emakumiek iten zun.
 - Esan leike ordun Nuarben etxe gehienak...

- Bai bai, Nuarben danak zesteruak.
- ... otargintzatik bizi ziela.
- Hoixe. Ta garai bat'e izan zun fabrikan baiño diru gehio irabazten zana, osau ezinda're pediduek. Dana otarri ber. Baiño geo zea in zan, galtzen jun zan. Ta geo plastiko sartu zanen, ordun ta gehio galdu zan otarria. Plastikuk eman ziyon paliza haundiya.
- Zuk noiz arte segi zenuen otargintzan?
- Nik berrogei urte arte.
- Berrogei urte arte?
- Bai. Ta aitta, berriz, bere bizitza guztiyan.

12. Otarregintza utzitakoan, fabrikatara lanera

- **Erref:** AZP-056/014
- **Iraupena:** 0:03:39. **Hasi:** 00:26:28. **Bukatu:** 00:30:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Lanbideak » Antzinako lanbideak » Artisauak
- Ekonomia eta industria » Langileen arteko harremana eta langile-mugimenduak

Laburpena:

Otarregintza utzi zuenean, Azpeitira joan zen fabrika batera lanera. Baina fabrika hura ere itxi egin zen, eta tailer ugaritan egin behar izan zuen lan ordutik. Garagarzan eta Fagorren zer lan egin zituen azaltzen du.

13. Fagorreko makineriaren funtzionamendua

- **Erref:** AZP-056/016
- **Iraupena:** 0:01:46. **Hasi:** 00:30:52. **Bukatu:** 00:32:38
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Industria motak » Erreminta-makinak

Laburpena:

Fagorreko makineriari buruz hitz egiten du. Mundu guztirako produkzioa zuen Fagorrek.

14. Lan-baldintzak fabrikan

- **Erref:** AZP-056/017
- **Iraupena:** 0:01:52. **Hasi:** 00:32:38. **Bukatu:** 00:34:30
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Ekonomia eta industria » Industria motak » Erreminta-makinak

Laburpena:

Lanean bi txanda izaten zituzten. Soldata ona izaten zuten. Irabazitako dirua etxean entregatu behar izaten zuen, baina zorionez gurasoek erretiroa kobratu ahal izan zuten.

15. Nuarbeko dendak eta tabernak

- **Erref:** AZP-056/019
- **Iraupena:** 0:02:20. **Hasi:** 00:35:07. **Bukatu:** 00:37:27
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Merkataritza, dendak (kokapena)
- Herria, azpiegitura » Garraioak » Autobusak

Laburpena:

Nuarben lehen hiru taberna zeuden. Janari-denda batzuk ere bazeuden, baina arropa-dendarik ez. Azokara joateko ohitura bazuten, eta autobusa bazegoen hara joateko. Autobusari buruz hitz egiten du.

16. Nuarbeko urtegia egin zenekoa

- **Erref:** AZP-056/022
- **Iraupena:** 0:01:23. **Hasi:** 00:38:44. **Bukatu:** 00:40:07
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Herri-antolaketa » Eraikuntzak eta azpiegiturak

Laburpena:

Orain urtegia dagoen lekuan lehen baserriak zeuden. Urpean geratu zirenerako, ordea, hustuta zeuden, eta beste norabait joan ziren haiek bizitzera. Urtegia egitean, jendeak zer harrera izan zuen azaltzen du.

17. Ura eta argia umetatik etxean

- **Erref:** AZP-056/023
- **Iraupena:** 0:01:01. **Hasi:** 00:40:07. **Bukatu:** 00:41:08
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Berrikuntzak » Argindarra eta ura

Laburpena:

Umetatik ezagutu izan du ura etxean; baina bera baino lehenagokoek ez. Argia ere beti izan du etxean, zentraletatik lortutako argindarrarekin.

18. Nuarbeko festa-giroa

- **Erref:** AZP-056/025
- **Iraupena:** 0:01:31. **Hasi:** 00:42:26. **Bukatu:** 00:43:57
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak

Laburpena:

Nuarbeko festetan, Trinitateetan, erromeria egiten zen plazan. Bestela, igandero soinu-jotzailea etortzen zen Nuarbera taberna batera. Gizon hari buruz hitz egiten du.

19. Bizikleta hartu eta inguruko erromerietara

- **Erref:** AZP-056/026
- **Iraupena:** 0:01:40. **Hasi:** 00:43:57. **Bukatu:** 00:45:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Herria, azpiegitura » Garraioak » Bizikletak eta motorrak
- Aisia » Jai-giroa » Beste toki batzuetara jaietara

Laburpena:

<p>Inguruko herrietara joan behar zutenean, bizikletaz edo oinez joaten ziren. Bizikletak alokatzeko Azpeitian egoten zen postua. Bizikletaz nora eta noiz joateko ohitura izaten zuten azaltzen du.</p>

20. Sozietateko otorduak eta bisiguaren gorakada

- **Erref:** AZP-056/029
- **Iraupena:** 0:01:47. **Hasi:** 00:46:50. **Bukatu:** 00:48:37
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Aisia » Taberna giroa » Elkarrekin gastronomikoa

Laburpena:

<p>Gizonek beti izan dute ohitura sozietatera etorri eta sukaldean aritzeko. Zer otordu egiten zituzten azaltzen du. Bisiguaren prezioa asko igo da lehenetik. Lehen Getariako arrantzaleak etortzen ziren arraina saltzera, eta bisigua jatea oso arrunta zen.</p>

21. Ehizarako zaletasuna lehen ere Nuarben

- **Erref:** AZP-056/030
- **Iraupena:** 0:01:11. **Hasi:** 00:48:37. **Bukatu:** 00:49:48
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza

Laburpena:

Ehizarako zaletasuna bazen lehen ere Nuarben. Erbia asko harrapatzen zen, baita usoak ere. Ehizara ia egunero joaten zen jendea.

22. Nuarbeko euskara inguruko hizkeren aldean

- **Erref:** AZP-056/031
- **Iraupena:** 0:02:07. **Hasi:** 00:49:48. **Bukatu:** 00:51:55
- **Multimedia:** bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:

Nuarbetik Urrestillara gutxi aldatzen da hizkera; Beizamara, ordea, gehiago. Azkoitiko hizkera segituan antzematen da. Azpeitia eta Azkoitia artean lehen ika-mika gehiago zegoen gaur egun baino. Errezilgo eta Tolosaldeko euskara asko gustatzen zaizkio.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.

2025-06-11

CC-by-sa | Ahotsak.eus

Badihardugu Euskara Elkartea

Markeskua Jauregia, 20600 Eibar

943121775 - ahotsak@ahotsak.com